

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΝΤΑΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (ΓΥΜΝΑΣΙΟ)

Έργο: «Ενταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο - για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσιο)»

Επιμορφωτικό Πρόγραμμα

Διαπολιτισμική εκπαίδευση και διδακτικές πρακτικές στο Γυμνάσιο

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

14 & 15 Μαρτίου 2008
2ο Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
Γ. Παπανδρέου 4-6
Ιωάννινα

ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Γεωργίου Αθανάσιος
Σχολικός Σύμβουλος Αγγλικής

Επίπεδο: Pre - Intermediate

Τίτλος Ενότητας: “Things Goin’ on” – Lynard Skynard - (τραγούδι Rock and Roll)

Στόχοι: - Να διδαχθεί νέο λεξιλόγιο.

Να γίνει επανάληψη του present perfect (question form).

Να ενθαρρυνθούν οι μαθητές να συμμετέχουν σε ομαδικές και ατομικές εργασίες.

Δυνατότητα διαθεματικής προσέγγισης.

Μέσα – Υλικά: Φωτοτυπίες αυθεντικού υλικού, CD, βιντοπροβολέας, πίνακας.

Δραστηριότητες που ασκούνται: listening, reading, speaking, writing

Οργάνωση τάξης: Μετωπική διδασκαλία, ατομική εργασία, pair work, group work.

Κύριο θέμα ενότητας: Ρατσισμός, μειονότητες.

Σχετιζόμενα θέματα: Μετανάστευση, φτώχεια, κοινωνικό κατεστημένο, πολιτικοί, κοινωνικές τάξεις, μόλυνση περιβάλλοντος.

Εργασίες: Διάφορες ασκήσεις, παραγωγή γραπτού λόγου.

Αξιολόγηση: Διαπιστώνουμε αν οι μαθητές μπορούν να εκφραστούν προφορικά και γραπτά σε θέματα που αφορούν την ενότητα κάνοντας χρήση σχετικού λεξιλογίου και γραμματικής.

Διγλωσσία – Διγλωσση εκπαίδευση

Γιώργος Καψάλης

Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα
Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Αφού γίνει μια γενικότερη παρουσίαση των εννοιών Γλώσσα, Γλωσσική Κοινότητα, Μητρική Γλώσσα, Δεύτερη γλώσσα, Διγλωσσία, θα ασχοληθούμε στη συνέχεια με το βασικό ερώτημα που αφορά τη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας αλλά και πολιτισμικών στοιχείων των αλλοδαπών μαθητών. Θα παρουσιαστούν απόψεις από την πλευρά της παιδαγωγικής, της ψυχολογίας και της κοινωνιολογίας που αναφέρονται στο παραπάνω θέμα, επιδιώκοντας μια πολύπλευρη παρουσίαση του.

Βιβλιογραφία

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

- **Modgil Sohan** (κ.ά.): *Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση. Προβληματισμοί – Προοπτικές*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.
- **Γκότοβος Αθανάσιος**, *Εκπαίδευση και ετερότητα*, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2002.
- **Δαμανάκης Μιχάλης**, (επιμ.), *Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1997.
- **Καψάλης Γεώργιος**, *Η εκπαίδευση της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1996.
- **Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων (ΚΕΜΟ)**, *Γλωσσική ετερότητα στην Ελλάδα: Αρβανίτικα, Βλάχικα, γλώσσες της μειονότητας της Δυτ. Θράκης, σλαβικές διάλεκτοι της Μακεδονίας*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2001.
- **Κυρίδης Αργ. - Ανδρέου Ανδρ.**, (επιμ.), *Όψεις της ετερότητας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2005.
- **Μάρκου Γεώργιος**, *Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*, τόμ. 1, (αυτοέκδοση), Αθήνα 1995.
- **Νικολάου Γιώργος**, *Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο δημοτικό σχολείο. Από την ομοιογένεια στην πολυπολιτισμικότητα*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.

- **Νικολάου Γιώργος**, *Διαπολιτισμική Διδακτική*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2005.
- **Παπαδημητρίου Ζήσης**, *Ο ευρωπαϊκός Ρατσισμός*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.
- *Περιπέτειες της ετερότητας* (συλλογ. έργο), εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2006.
- **Τρέσσου Ευαγγελία – Μητακίδου Σούλα**, *Μειονότητες μιλούν για την εκπαίδευση των παιδιών τους*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2007.
- **Φραγγουδάκη Άννα - Δραγώνα Θάλεια** (επιμ.): *«Τι είν' η πατρίδα μας;»-Εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997.
- **Ψημμένος Ιορδάνης**, *Μετανάστευση από τα Βαλκάνια. Κοινωνικός αποκλεισμός*. Αθήνα 1995.

Διγλωσσία

- **Colin Baker**, *Εισαγωγή στη διγλωσσία και στη δίγλωσση εκπαίδευση*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2001.
- **Cummins Jim**, *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1999.
- **Νικολάου Γιώργος**, «Δίγλωσσα Προγράμματα Σπουδών: Τυπολογία και ο επιστημονικός διάλογος σχετικά με τη σκοπιμότητα εφαρμογής τους», στο: *Επιστημονικό Βήμα*, τ. 2, Μάιος 2003, σελ. 65-78.
- **Σκούρτου Ελένη** (επιμ.), *Θέματα διγλωσσίας και εκπαίδευσης*, εκδ. νήσος, Αθήνα, 1997.
- **Τριάρχη-Herrmann Βασιλεία**, *Η διγλωσσία στην παιδική ηλικία. Μία ψυχολογολογική προσέγγιση*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2000.
- **Τσοκαλίδου Πετρούλα**, *Το πρώτο μου βιβλίο για τη διγλωσσία*, εκδ. Μπαρμπουνάκης, Αθήνα 2004.

Πολυπολιτισμική εκπαίδευση και φυσικές επιστήμες

Κώσης Κωνσταντίνος

*Αναπληρωτής Καθηγητής
ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων*

Οι κοινωνικο-οικονομικές αλλαγές που έγιναν τις προηγούμενες δεκαετίες σε παγκόσμιο επίπεδο, μετέβαλαν πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων και την Ελλάδα, σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Ο μεγάλος αριθμός παιδιών αλλοδαπών από διαφορετικές χώρες, γέννησαν νέες εκπαιδευτικές αναγκαιότητες για την ελληνική Πολιτεία και την εκπαιδευτική κοινότητα ειδικότερα. Επομένως, η ομαλή ένταξη των αλλοδαπών μαθητών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα πρόβαλε ως κεντρικό ζητούμενο. Ωστόσο, αυτό συνιστά μια μόνο έκφραση της δημοκρατικής ελληνικής εκπαίδευσης, καθώς η Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση *«αγκαλιάζει» τόσο όλες τις ομάδες μαθητών που είναι ευπαθείς στον εκπαιδευτικό αποκλεισμό όσο και το γηγενή μαθητικό πληθυσμό.* Συνακόλουθα, η Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση ως εκπαιδευτικός προσανατολισμός δεν έχει χαρακτηριστικά αφομοιωτικό αλλά συνιστά ένα «άνοιγμα» της εκπαιδευτικής διαδικασίας που οφείλει να διατρέχει όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και τα γνωστικά αντικείμενα και βασίζεται στην αξιοποίηση των διαφορετικών εμπειριών και των ιδιαιτεροτήτων ως πηγής γνώσης και προσωπικής ανάπτυξης.

Βασικοί στόχοι της Πολυπολιτισμικής Εκπαίδευσης είναι οι ακόλουθοι:

- Η γνώση, η αποδοχή και ο σεβασμός του διαφορετικού
- Η αλληλοκατανόηση και ο διάλογος μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών
- Η κατάργηση στερεοτύπων και προκαταλήψεων
- Η ισότιμη και δημιουργική συνύπαρξη σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία.

Ένα από τα γνωστικά αντικείμενα που μπορεί να υπηρετήσει τους παραπάνω στόχους μέσα στην σχολική τάξη και να αναδείξει ότι δεν υπάρχει διαφορετικότητα μεταξύ μαθητών διαφορετικών πολιτισμών, είναι αυτό των φυσικών επιστημών.

Σύμφωνα με την σύγχρονη διδακτική προσέγγιση των φυσικών επιστημών, το αποδεικτό μοντέλο διδασκαλίας είναι το εποικοδομητικό. Σύμφωνα με αυτό, στην εποικοδόμηση της γνώσης κυρίαρχο ρόλο παίζουν οι εναλλακτικές ή προϋπάρχουσες ιδέες των μαθητών, σε έννοιες των Φυσικών Επιστημών. Οι μαθητές δημιουργούν τα δικά τους νοητικά σχήματα για φαινόμενα και έννοιες των φυσικών επιστημών, τα οποία είναι πολλές φορές, διαφορετικά από αυτά που διαμορφώνει η επιστήμη. Σκοπός της εποικοδομητικής διδασκαλίας, είναι να βρεθούν τρόποι ώστε οι μαθητές αυτόβουλα να αλλάξουν άποψη, δηλαδή να αποβάλλουν τις ιδέες τους και να δεχθούν αυτό που η ίδια η επιστήμη αποδέχεται. Η μάθηση είναι επομένως, προϊόν της εννοιολογικής αλλαγής που επέρχεται στους μαθητές λόγω της γνωστικής σύγκρουσης των επιστημονικών αντιλήψεων και των εναλλακτικών τους ιδεών. Ένα αποτελεσματικό διδακτικό μέσο για την εννοιολογική αλλαγή είναι το πείραμα. Η υλοποίηση του πειράματος στη σχολική τάξη απαιτεί ομαδική εργασία. Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία (τάξη σε ομάδες: ενεργητική μάθηση με χειρισμό οργάνων και φύλλα εργασίας) αποτελεί μια μέθοδο διδασκαλίας, η οποία μπορεί να συμβάλει με αποτελεσματικότητα όχι μόνο στην ανακάλυψη της γνώσης και στην ανάπτυξη νοητικών δεξιοτήτων (παρατήρηση, διατύπωση υποθέσεων, ερμηνεία και πρόβλεψη γεγονότων, κ.λπ.) αλλά και στην ανάπτυξη ικανοτήτων που συμβάλλουν στην εποικοδομητική συμβίωση μέσα σε ένα πολυπολιτισμικό κοινωνικό ιστό. Φέρνει μαζί της όχι μόνο την αποδοχή και το σεβασμό του διαφορετικού, αλλά επίσης, την αναγνώριση της πολιτισμικής ταυτότητας, μέσα από μια προσπάθεια διαλόγου, κατανόησης και συνεργασίας.

Το σύγχρονο μοντέλο της εποικοδομητικής προσέγγισης στη διδασκαλία των φυσικών επιστημών, περιλαμβάνει πέντε διαφορετικές φάσεις μέσα από τις μπορούν να υλοποιηθούν όλοι οι στόχοι της Πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης και να δείξει στους ίδιους τους μαθητές ότι τελικά δεν υπάρχει διαφορετικότητα μεταξύ τους με βάση τον πολιτισμό τους.

Βιβλιογραφία

- Driver R., Squires A., Rushworth P., Wood-Robinson V. *Οικοδομώντας τις έννοιες των Φυσικών Επιστημών- Μια Παγκόσμια σύνοψη των ιδεών των μαθητών* Επιμ. Π. Κόκκοτας, Μετ. Μ. Χατζή, Εκδ. Τυπωθήτω (1999).
- Βλάχος Ι. (2004) *Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες Η πρόταση της Εποικοδόμησης*, Εκδ. Γρηγόρη
- Κόκκοτας Π.(1998) *Διδακτική των Φυσικών Επιστημών* Εκδ. Γρηγόρη .
- Κουλαϊδής Β. (Επιμ.) (1995) *Αναπαραστάσεις του φυσικού κόσμου Gutenberg*
- Κουμαράς Π., (2003) *Οδηγός για την πειραματική διδασκαλία της φυσικής*, Εκδ. Χριστοδουλίδη Θεσσαλονίκη.
- Κώτσης Κ. (2005) *Διδασκαλία της φυσικής και πείραμα*, Ιωάννινα, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- Ματσαγγούρας Η., (1998) *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα.
- Νικολάου, Γ. (2000) *Ένταξη και Εκπαίδευση των Αλλοδαπών Μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Σολομωνίδου Χρ. (2001) *Σύγχρονη Εκπαιδευτική Τεχνολογία Υπολογιστές και μάθηση στην κοινωνία της γνώσης* Εκδ. Κώδικας, Θεσσαλονίκη
- Σπυροπούλου - Κατσάνη Δ. (2002), *Διδακτικές και Παιδαγωγικές προσεγγίσεις στις Φυσικές Επιστήμες*, Εκδ. τυπωθήτω Γ. Δαρδανός
- Σταυρίδου Ε. (1995), *Μοντέλα Φυσικών Επιστημών και διαδικασίες μάθησης* Εκδόσεις Σαββάλας
- Σταυρίδου Ε. (2000) *Συνεργατική μάθηση στις Φυσικές Επιστήμες: Μια εφαρμογή στο Δημοτικό Σχολείο* Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας

**Θεσμικό-διοικητικό πλαίσιο της εκπαίδευσης των αλλοδαπών και
παλιννοστούντων μαθητών**

Αθανάσιος Λαΐνας
Επίκουρος Καθηγητής
της 'Διοίκησης και Οργάνωσης στην Εκπαίδευση'
στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
e-mail: alainas@uoi.gr

Σκοπός της εισήγησης είναι η συστηματική παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία των σχολικών μονάδων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Ειδικότερα, με την εισήγηση επιχειρείται η κατάταξη των σχολικών μονάδων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στις επί μέρους κατηγορίες / ομάδες των σχολικών μονάδων στην Ελλάδα, η ιστορική αναδρομή στην εμφάνισή τους και η ανάλυση των παραγόντων που κατέστησαν αναγκαία τη θεσμοθέτησή τους στην Ελλάδα, τα οργανωτικά τους χαρακτηριστικά και οι διαφοροποιήσεις τους σε σύγκριση με τον κύριο κορμό των σχολικών μονάδων αναφορικά με το πρόγραμμα σπουδών, το μαθητικό δυναμικό και το εκπαιδευτικό προσωπικό, η σχέση τους με τα όργανα διοίκησης, καθοδήγησης και εποπτείας της σχολικής εκπαίδευσης, και τέλος η παρουσίαση των ειδικότερων οργάνων τα οποία έχουν θεσμοθετηθεί και λειτουργούν στα διάφορα επίπεδα διοικητικής οργάνωσης της σχολικής εκπαίδευσης με κύρια ή αποκλειστική αρμοδιότητα στο χώρο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Επιλογή βιβλιογραφίας

Κων/νος Κώτσης (1996). *Εκπαιδευτική Νομοθεσία: Ισχύουσες Διατάξεις – Ερμηνευτικά Σχόλια – Οδηγίες*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάς

Κων/νος Κώτσης (2000). *Νομοθεσία για τη Διοίκηση και Λειτουργία της Εκπαίδευσης (Εκπαιδευτική Νομοθεσία Νο 2)*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάς

Παναγιώτης Πουλής (2007). *Εκπαιδευτικό Δίκαιο και Θεσμοί*. 4^η Έκδοση. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλας

Διδακτική πολυπολιτισμικής τάξης

Μαρία Ράπτη

Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων Ιωαννίνων

Στις σύγχρονες κοινωνίες, οι μεταναστεύσεις διαφόρων εθνοπολιτιστικών ομάδων είναι έντονες και τα όρια μεταξύ κρατών, γλωσσών και θρησκειών γίνονται όλο και πιο ρευστά. Αρχίζει πια να γίνεται κοινή συνείδηση ότι και η ελληνική κοινωνία, παρουσιάζει, έντονα τα χαρακτηριστικά της πολυπολιτισμικότητας. Το 10% και περισσότερο των μαθητών που φοιτούν στα ελληνικά σχολεία όλων των βαθμίδων, έχουν διαφορετική πολιτισμική καταγωγή και άλλη γλώσσα από την ελληνική.

Η προσαρμογή σε συνθήκες πολυπολιτισμικής συμβίωσης και συνεργασίας αποτελεί πρόκληση για την ελληνική εκπαίδευση, η οποία πρέπει να δημιουργήσει κατάλληλες στρατηγικές για να αντιμετωπίσει τα νέα μορφωτικά προβλήματα και δεδομένα. Απάντηση σε αυτή την πρόκληση έρχεται να δώσει η διαπολιτισμική εκπαίδευση η οποία με τις αρχές που τη διέπουν και το περιεχόμενό της θα μπορούσε να προσφέρει πολλά όχι μόνο σε μια πολυπολιτισμική τάξη, αλλά σε οποιοδήποτε συνηθισμένη τάξη, λαμβανομένου υπόψη ότι κανένα άτομο δεν έχει τις ίδιες εμπειρίες και τα βιώματα με κάποιο άλλο, έστω και αν τα χαρακτηρίζουν κοινές πολιτιστικές ρίζες και αν ομιλούν την ίδια εθνική γλώσσα.

Το σχολείο που περιορίζεται στο πρότυπο ενός γραμμικού, επικοινωνιακού μοντέλου είναι ανίσχυρο να αντιμετωπίσει τη διαμορφούμενη πραγματικότητα. Είναι ανάγκη να υπάρξει η βούληση από όλους τους ιθύνοντες για ουσιαστικές αλλαγές στο χώρο της παιδείας. Τις τελευταίες δεκαετίες, μετά από τα αποτελέσματα ερευνών, οι απόψεις για το τι είναι μάθηση άλλαξαν. Ο μαθητής οικοδομεί γνώσεις μέσα από το διάλογο και τις εμπειρίες του και όχι από τις διαλέξεις και τα βιβλία. Στο χώρο της Διδακτικής Μεθοδολογίας προτείνονται μαθησιακές διαδικασίες

που θα αιχμαλωτίζουν το ενδιαφέρον των παιδιών και θα δίνουν έμφαση στις ικανότητες και όχι στις αδυναμίες.

Με την εισήγησή μας θα επιδιώξαμε να επισημάνουμε την παραπάνω ανάγκη, παρουσιάζοντας την κατάσταση που επικρατεί και προτείνοντας τρόπους, μέσα από τους οποίους η διαφορετικότητα δεν θα είναι πλέον έλλειμμα, αλλά ευεργετική παρουσία στη διαδικασία της μάθησης.

Βιβλιογραφία

Βέικου, Χρ. Διαφορετικές ταυτότητες και κοινό πρόγραμμα. Η εκπαιδευτική διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας στο βιβλίο: Μάρκου, Γ. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Μία εναλλακτική πρόταση. Αθήνα 1997.

Δαμανάκης Μ. Η εκπαίδευση των Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα Εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2002.

Δαμανάκης, Μ. Μετανάστευση και εκπαίδευση. Εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1987.

Δούβλη, Γ. Διδακτικές προσεγγίσεις σε πολυπολιτισμικές τάξεις. Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων 6

Κοσμίδου – Hardy Η επικοινωνία και οι σχέσεις στο διαπολιτισμικό σχολείο: εκπαιδευτικό, ερευνητικό έργο με κριτική, ενεργό έρευνα στο βιβλίο του Μάρκου, Γ. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών.

Μάρκου, Γ. Εκπαιδευτικά και Κοινωνικά Προβλήματα Παλινοστούντων Μαθητών. Αθήνα 1987. Πανεπιστημιακές Παραδόσεις.

Μάρκου, Γ. Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Αθήνα, 1997, σ.11, 73.

Πιπίνος, Γ. Παρουσίαση διγλωσσου μαθητή και πρόταση παρέμβασης στην εκπαίδευσή του. Σύγχρονη Εκπαίδευση, 138,2004.

Σταυρίδου, Ε. Συνεργατική μάθηση στις φυσικές επιστήμες. Από τη θεωρία στην πράξη. Πανεπιστημιακές παραδόσεις, Βόλος 2003.

Baker, C. Εισαγωγή στη διγλωσσία και τη διγλωσση εκπαίδευση. (Επιμέλεια, Δαμανάκης,Μ). Gutenberg,Άεβιά 2001.

Bereday, G.Z.F. Comparative Methods in Education Holt, Rinehart, Winston,, N.York, 1964.

Coelho,C, Teaching and learning in multicultural schools. Clevedon: Multilingual Matterg Ltd, 1998.

Council of Europe The CDCC'S project No 7: The Education and Cultural Development of Migrants (Final Report). Strasbourg 1986.

Essinger,H. Intercultureller Erziehung als antirassistische Erziehung In G.Pommerin, Und im Ausland Sind die Deutsche auch Fremde Frankfurt, 1988, 58-72. Πηγή Μάρκου Γ. Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Αθήνα 1997.

Οργάνωση και διεξαγωγή εργαστηρίων με βάση την προβολή ταινίας

Λήδα Στεργίου
Π.Τ.Ν. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Αρχικά θα γίνει μια σύντομη παρουσίαση της ταινίας κινουμένων σχεδίων που θα προβληθεί, καθώς και του παιδαγωγικού ενδιαφέροντος που αυτή παρουσιάζει. Θα αναφερθούμε σε ζητήματα διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης με σκοπό να καταδειχθεί το ζητούμενο μιας τέτοιας επιμορφωτικής δραστηριότητας, το οποίο είναι, αφενός ο εντοπισμός τους, αφετέρου η ένταξή τους στα σχολικά μαθήματα.

Στη συνέχεια θα προβληθεί η ταινία «Αζούρ και Ασμάρ» του Michel Ocelot, γαλλικής παραγωγής 2006.

Πριν την προβολή της ταινίας θα έχουν δοθεί οδηγίες προς τους εκπαιδευτικούς και θα έχει διανεμηθεί φυλλάδιο σημειώσεων το οποίο θα εστιάζει σε συγκεκριμένα ζητήματα τα οποία καλούνται οι συμμετέχοντες να εντοπίσουν και να καταγράψουν κατά τη διάρκεια της προβολής (π.χ. συμπεριφορές διάκρισης, ξενοφοβία, προκαταλήψεις κλπ.)

Μετά την προβολή της ταινίας, οι εκπαιδευτικοί, χωρισμένοι σε ομάδες, θα κληθούν να συζητήσουν τα βασικά ζητήματα που θα έχουν εντοπίσει και να δημιουργήσουν σχέδια εργασίας ή σχέδια μαθημάτων ανάλογα με τα εκάστοτε γνωστικά αντικείμενα και τα ενδιαφέροντά τους, σε μία προοπτική θεματικής προσέγγισης.

Σχέδια εργασίας για πολυπολιτισμικές τάξεις

Φωτίου Πηνελόπη

Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων

Ο εκπαιδευτικός της πολυπολιτισμικής τάξης μπορεί να ενσωματώσει στη διδασκαλία του ποικίλες μορφές project, έτσι ώστε να οδηγήσει τους μαθητές του σε μια βαθιά αλληλογνωριμία, αλληλοκατανόηση και αλληλοαποδοχή, καθώς και σε θετική στάση προς τη ζωή, σύμφωνα με τις αρχές της σύγχρονης διαπολιτισμικής αγωγής. Μετά από μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας και της δικής μας εμπειρίας αναφέρουμε ενδεικτικά μια σειρά από συνθετικές δημιουργικές εργασίες, οι οποίες είναι ταξινομημένες κατ' ανιούσα κλίμακα (από τις πιο εύκολες στις πιο δύσκολες) και μπορούν να χρησιμοποιηθούν από εκπαιδευτικούς διαφόρων ειδικοτήτων.

Ενδεικτικά projects για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση

- Αποτύπωση σε ένα ευρωπαϊκό ή παγκόσμιο χάρτη των χωρών προέλευσης των μαθητών με τις σπουδαιότερες πόλεις, ποτάμια, βουνά και τις περιοχές προέλευσής τους (συνεργασία του εκπαιδευτικού της Γεωγραφίας και Πληροφορικής).
- Αναζήτηση, καταγραφή και ταξινόμηση τραγουδιών από τις χώρες προέλευσης των μαθητών, που έχουν μεταφραστεί στην ελληνική γλώσσα και το αντίθετο (συνεργασία Φιλολόγου, εκπαιδευτικού της Μουσικής και Πληροφορικής).
- Διεξαγωγή έρευνας για κοινά και διαφορετικά έθιμα της Ελλάδας και της χώρας προέλευσης των μαθητών, τα οποία αφορούν σε διάφορες πτυχές της ζωής (π.χ. εορτές, φαγητό, καθημερινές συνήθειες, γάμοι, τελετές κλπ) (συνεργασία Φιλολόγου, Θεολόγου, εκπαιδευτικού του μαθήματος της Οικιακής οικονομίας και Πληροφορικής).
- Συλλογή ανεκδότων από τις χώρες προέλευσης των μαθητών και σύγκρισή τους με τα ελληνικά (συνεργασία όλων των εκπαιδευτικών).
- Συλλογή μικρών αγγελιών από εφημερίδες ελληνικές και από τις χώρες προέλευσης των μαθητών, καταγραφή των προσόντων, που απαιτούνται για συγκεκριμένες θέσεις, σύγκριση μεταξύ τους και επισήμανση κοινών στοιχείων (συνεργασία Φιλολόγου, εκπαιδευτικού που διδάσκει ΣΕΠ και πολλών άλλων ειδικοτήτων).

- Επισήμανση ξένων δανείων στην ελληνική γλώσσα. Υπάρχουν για παράδειγμα πολλές λέξεις αγγλικές, τις οποίες χρησιμοποιούμε στην Ελλάδα όπως: computer, ok, Internet ή λέξεις από τις γειτονικές χώρες (συνεργασία Φιλολόγου και εκπαιδευτικών Ξένων Γλωσσών).
- Σύνταξη βιογραφιών διάσημων επιστημόνων, καλλιτεχνών, πολιτικών, Ελλήνων και ξένων (συνεργασία όλων των εκπαιδευτικών).
- Διερεύνηση επίκαιρων θεμάτων, για παράδειγμα οικολογικά, αθλητικά, πολιτικά, επιστημονικά κ.τ.λ., παγκόσμιου ενδιαφέροντος, που έχει παρουσιαστεί σε διάφορες εφημερίδες και την τηλεόραση (συνεργασία όλων των εκπαιδευτικών).
- Παρουσίαση λογοτεχνικών βιβλίων από μαθητές στην τάξη, στην οποία παίρνουν μέρος και αλλοδαποί μαθητές (συνεργασία όλων των εκπαιδευτικών).
- Παρουσίαση μικρών ερευνών στην τάξη από ομάδες μαθητών για σπουδαία επίκαιρα θέματα, τα οποία απορρέουν από τις εμπειρίες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους, όπως το ερωτηματολόγιο, η συνέντευξη, η παρατήρηση κ.τ.λ. (συνεργασία όλων των εκπαιδευτικών).
- Δημιουργία περιοδικού ή εφημερίδας στη γλώσσα προέλευσης των μαθητών. Η τάξη έχει με αυτή την εργασία τη δυνατότητα να ασχοληθεί με ποικίλα θέματα και παράλληλα να δώσει την ευκαιρία στους αλλοδαπούς μαθητές να εκφραστούν στη μητρική τους γλώσσα (συνεργασία όλων των εκπαιδευτικών).
- Θεατρική παράσταση, η οποία θα αναφέρεται σε ένα θέμα που θα δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να γνωρίσουν τον «άλλο» μπαίνοντας στη θέση του και γνωρίζοντας τη συναισθηματική του κατάσταση. Η επιλογή του θέματος μπορεί να είναι ένα μυθιστόρημα Έλληνα ή ξένου συγγραφέα ή ακόμη ένα θεατρικό κείμενο που έχουν γράψει οι ίδιοι μαθητές (συνεργασία όλων των εκπαιδευτικών).

Επίσης υπάρχουν ποικίλες δραστηριότητες, παιχνίδια και ασκήσεις στις διάφορες ιστοσελίδες του Διαδικτύου, που βοηθούν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Τα περισσότερα από τα παραπάνω Projects μπορούν να υλοποιηθούν και μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα.

Βιβλιογραφία

- Αλαχιώτης, Σ. (2003,8 Ιουνίου), Πώς η παιδεία θα αποκτήσει «σύστημα», *Το Βήμα*.
- Beglar, D., Hunt, A. (2002), Implementing Task-Based Language Teaching, In C.J. Richards, A.W. Renandya, (Eds), *Methodology in Language Teaching: An Anthology of Current Practice*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Byram M., (1997), *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*, Multilingual Matters Ltd.

- Γακούδη Α. (2000) Διαπολιτισμική ικανότητα επικοινωνίας στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, στο: Μ. Βάμβουκας, Α. Χατζηδάκη (επιμ.), *Πρακτικά συνεδρίου, Μάθηση και Διδασκαλία της Ελληνικής ως μητρικής και ως δεύτερης Γλώσσας, Παν/μιο Κρήτης*, 6-8 Οκτωβρίου 2000, 413-25, Ρέθυμνο: Ατραπός.
- Chrysochoos, J., Chrysochoos, N., Thompson, I. (2002), *The Methodology of the Teaching of English as a Foreign Language with Reference to the Crosscurricular Approach and the Task-Based Learning*, Athens: The Pedagogical Institute.
- Θεοφιλίδης, Χ. (1997), *Διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Dudenev, G. (2000), *The Internet and the Language Classroom*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Frey, K. (1998), *Η μέθοδος Project*, μτφρ Κλ. Μάλλιου, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Fried-Booth, L.D. (2002), Project Work, In A. Maley (Ed), *Resource books for teachers*, Oxford: Oxford University Press.
- Καγκά, Ε. (2001α), Το άνοιγμα του σχολείου στην πολυγλωσσία και τον πολυπολιτισμό: Περίπτωση διαθεματικής προσέγγισης, *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 5, 37-48
- Καγκά, Ε. (2001β), Διαπολιτισμική επικοινωνία και Διαθεματικότητα: Όφεις και προοπτικές στην Ευέλικτη Ζώνη, *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 6, 91- 96
- Galton, M., Williamson, J. (1992), *Group work in the primary classroom*, London: Routledge.
- Katz, G. L., Chard, C.S. (1989), *Engaging Children's Minds: The Project Approach*, New Jersey: Ablex Publishing Corporation.
- Καφετζόπουλος, Κ., Φωτιάδου Τ., Χρυσόχοος Ι. (2001), Φυσικές Επιστήμες, Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Ξένες Γλώσσες: Διαθεματική προσέγγιση και πρακτικές εφαρμογές, *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 6, 190-204.
- Μάλλιου Ε., Σάββας, Σ., Σωτηρίου, Σ. (2002), Σχεδιάζοντας το σχολείο του αύριο: Καινοτόμες εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση, στο: Κ. Τσολακίδης (επιμ.), *Πρακτικά συνεδρίου «Η πληροφορική στην εκπαίδευση: Τεχνικές, Εφαρμογές, Κατάρτιση Εκπαιδευτικών»*, 117-128, Ρόδος
- Meyer, E.(1987), *Ομαδική Διδασκαλία: Θεμελίωση και παραδείγματα*. Θεσσαλονίκη:Αφοί Κυριακίδη.
- Μπρίνια, Β. (2005), Η Διεξαγωγή του μαθήματος «Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων» με τη Μέθοδο Project στο Ενιαίο Λύκειο, *Εκπαιδευτικά*, 77-78, 210-7.
- Νικολάου, Γ. (2000), *Ενταξη και Εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Νικολάου, Γ. (2001), Οι οργανωμένες, ομαδικές δραστηριότητες μέσα και έξω από το σχολείο, ως μέσο ενθάρρυνσης των αλλοδαπών μαθητών, με στόχο τη βελτίωση του γλωσσικού τους επιπέδου, στο: Μ. Βάμβουκας, Α.Χατζηδάκη Α., (επιμ.), *Πρακτικά συνεδρίου Μάθηση και Διδασκαλία της Ελληνικής ως μητρικής και ως δεύτερης Γλώσσας, Παν/μιο Κρήτης*, 6-8

- Οκτωβρίου 2000, 331-341, Ρέθυμνο: Ατραπός.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2003α), Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.), Ιστοσελίδα Π.Ι., (www.pi-schools.gr)
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2003β), Έκθεση αξιολόγησης του πιλοτικού προγράμματος της Ευέλικτης Ζώνης. Ιστοσελίδα Π.Ι. (www.pi-schools.gr)
- Παιζάνου, Α., Γαβριηλίδου Μ. (2003), Εκπαιδευτικές πηγές και Διαδίκτυο στη διδασκαλία των ξένων γλωσσών, στο: 2^ο Συνέδριο Σύρου. Πρακτικά Συνεδρίου, Σύρος, 9-11 Μαΐου. (διαθέσιμο στο διαδίκτυο: www.epyna.gr/modules.php?name=News&file=article&sid=208)
- Σάββα, Ε. (2005), Η Πρόκληση της Διαπολιτισμικής Αγωγής στα Σχολεία, *Τα Εκπαιδευτικά*, 75-6, 35-46.
- Σαλτέρης, Ν. (2004), Η πορεία εκσυγχρονισμού στην εκπαίδευση. *Νέα Παιδεία*, 110, 15- 27.
- Stoller, L.F. (2002), Project Work: A Means to Promote Language and Content. In C.J. Richards, A.W. Renandya (Eds), *Methodology in Language Teaching: An Anthology of Current Practice*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Σουλιώτη, Ε., Παγγέ, Τ. (2005), Διαθεματικές Προεκτάσεις στη διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας: Πρακτικές εφαρμογές με τη χρήση της μεθόδου Project και των Νέων Τεχνολογιών, *Εκπαιδευτικά*, τευχ. 75-76, σ. 8-20.
- Σουλιώτη, Ε., Παγγέ, Τ. (2004), Διαθεματική Προσέγγιση και Διδασκαλία. Η Μέθοδος Project, *Νέα Παιδεία*, 112, 40-50.
- Τζήρας, Γ. (2005), Ξενοφοβία, Ρατσισμός και Σχολείο- Ένα «Διαφορετικό» παιδί στην Τάξη μας, *Τα Εκπαιδευτικά*, 75-76, 124-141.
- Τρούκη, Ε. (2005), Πολυπολιτισμικότητα και σχολική τάξη: Εμπόδιο ή ευκαιρία. Στο: *Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας «Η εμπειρία των Δημοτικών Σχολείων Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Ν. Θεσσαλονίκης: Πραγματικότητα και Προοπτική της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης»*, Θεσσαλονίκη, 16 Απριλίου 2005, 31-39.
- Φωτίου, Π. (2006), Η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στα σχολεία της Δ. Ε. του Ν. Ιωαννίνων. Προτάσεις για διαπολιτισμικές προσεγγίσεις. Στο: *Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις»* Ιωάννινα, 16 Μαρτίου (διαθέσιμο στην ιστοσελίδα Ι.Π.Ο.Δ.Ε: ipode@otenet.gr)
- Φωτίου Π. (χ.χ), Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Διαθεματικότητα: Μία ολοκληρωμένη διδακτική πρόταση» στο: Π. Μπερερής (επιμ.), *Θέματα διδακτικής μεθοδολογίας, σχέδια εργασίας*, Αθήνα: Ελληνοεκδοτική (υπό έκδοση).
- Φωτίου Π., Σουλιώτη Ευ., (2006) «Η μέθοδος project στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση» στα πρακτικά 1^{ου} Εκπαιδευτικού συνεδρίου «*Το Ελληνικό σχολείο και οι προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας*», Ιωάννινα, 14-16 Μαΐου 2006, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://epirus.sch.gr/educonf-1/html/dnaoeeu.html/html/08.html>
- Φωτίου Π., 2007, Διαπολιτισμικότητα και ηλεκτρονική αδελφοποίηση

σχολείων, στο: Πρακτικά 2^{ου} Συνεδρίου με θέμα: Γλώσσα, Σκέψη και
Πράξη στην Εκπαίδευση,

Ιωάννινα, 19-21 Οκτωβρίου, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα

<http://ipeir.pde.sch.gr/educonf/2/17Afises/fotiou/fotiou.pdf>

Χατζηδάκη, Α., Γιακούδη, Α., (2000), Η διδασκαλία της ελληνικής σε τάξεις
«μικτής δυναμικότητας», στο: Π. Γεωργογιάννης (επιμ.), *Πρακτικά 2^{ου}
συνεδρίου «Η ελληνική ως δεύτερη ή ξένη Γλώσσα. Μια διαπολιτισμική προσέγγιση*,
τ.3^{ος}, Πάτρα.

Χρυσοφίδης, Κ. (2000), *Βιωματική-Επικοινωνιακή Διδασκαλία*, Αθήνα:
Gutenberg.